

Received: 6. 12. 2021

Accepted: 8. 12. 2021

Published on-line: 16. 12. 2021

Available from: www.obranaastrategie.cz

doi: 10.3849/1802-7199.21.2021.02.093-095

KARAFFA, Vladimír, Martin HRINKO, Jaromír ZŮNA a kol.

Vybrané kapitoly o bezpečnosti.

Praha: Vysoká škola CEVRO Institut, 2022. 1. vydání, 624 s.

ISBN 978-80-87125-35-9.

Armádní generál Ing. Jiří Šedivý^a

Česká bezpečnostní studia jsou stále téma, které vyžaduje hluboké studium k pochopení komplexnosti této problematiky. Jedním ze závažných problémů současnosti je nedostatek základní literatury, která by v ucelené formě nabízela aktuální komplexní informace, jež se vztahují k „bezpečnosti“. K odstranění tohoto deficitu směřuje práce kolektivu vedeného Vladimírem Karaffou, Martinem Hrinkem, Jaromírem Zúnou.

Práce je rozdělena do 5 částí, které pojednávají o této problematice v celém rozsahu tak, aby logicky a podrobně prezentovaly ty informace, které jsou pro základní studium problematiky nezbytné. Poměrně rozsáhle je věnována pozornost základům teorie, která je součástí několika kapitol. To činí z této publikace velmi komplexní materiál, ale hlavně předkládá srozumitelné penzum potřebných znalostí.

Těžiště textu publikace je položeno do první části. To je důležité pro chápání dalšího studia bezpečnostní problematiky a schopnosti se v ní orientovat. V české společnosti byla komplexnost této problematiky dlouhodobě zanedbávána, z čehož pak vycházela, ale i nadále vychází řada chybných rozhodnutí, které krizi neřeší, nebo jen částečně. Stejně tak i pro orientaci se ve složitém současném světě je tato znalost významná.

Druhá kapitola převádí základní teorii do praktické roviny. Vedle nezbytných vysvětlení pojmů se v druhé části zabývá rozborem procesů v jednotlivých obdobích. Pro pochopení širších souvislostí je nezbytně nutné znát i historii a zdroje současných přístupů k otázkám bezpečnosti, které v mnohých případech dávají ucelený obraz současného stavu. Je správné, že autoři popis vývoje zejména evropské společnosti začínají od „Vestfálského míru“ jako momentu, který výrazně jak v pozitivním, tak negativním slova smyslu ovlivnil Evropu a prostřednictvím Evropy velkou část světa. Ačkoli jsou z hlediska délky lidského života tyto události v hluboké historii, i nadále mají vliv na současnou společnost. Tato kapitola nabízí ve druhé části cenné informace, které při osvojení si dávají velmi solidní základ pro objektivní hodnocení současných problémů v oblasti mezinárodních vztahů a bezpečnosti a rovněž poskytují vodítka k nalezení optimálního řešení. Kromě ostatních aspektů, se autor zabývá i vlivem vývoje technologií na charakter možných budoucích ozbrojených konfliktů.

^a Department of Security Studies, CEVRO Institute. Prague, Czech Republic. Email: Jiri.Sedivy@vsci.cz.

Protože práce je zaměřena na bezpečnostní aspekty České republiky, bylo by vhodnější část II více rozpracovat a věnovat jí více pozornosti i s vědomím toho, že Střední Evropa je místem střetávání se zájmů řady velmocí. Promítání se vnějších vlivů do současné reality České republiky, ale i naše historie vyžaduje objektivní a nestranný rozbor do větší hloubky.

Pro pochopení tématu vztahujícího se k bezpečnosti ČR je věnovaná pozornost zejména období po roce 1990. Přechodné období od komunistického režimu po vybudování demokratické společnosti nebylo jednoduché, a i dnes je zřejmé, že velká část politiků ve vysokých politických pozicích bezpečnosti nerozumí, nebo se řídí více instinktem než racionálním úsudkem. Příkladem je nekonečná debata o důvodech našeho působení v dalekém Afghánistánu, případně i o roli NATO, jako organizaci kolektivní obrany, jež tvoří základní kámen zajištění bezpečnosti ČR. Tato kapitola se tento deficit snaží odstranit a používá k tomu správné přístupy.

Za pozornost stojí kapitola o bezpečnostní politice ČR. Autoři zde mimo jiné uvádí tvrzení, že *„Především afghánská operace vedla k tomu, že armády evropských členských zemí NATO se začaly příliš soustřeďovat svými personálními a materiálními kapacitami na jednu misi „out of area“, což vedlo k jejich „afghanizaci“.* Je nutno vidět, že základní problém spočívá ve značném a dlouhodobém podfinancování evropských armád, které tak ztrácejí svoji akceschopnost a na zajištění relativně malých kontingentů v zahraničních misích spotřebují neúměrně velkou část svých obranných rozpočtů, což se odráží na omezování investic do těch částí ozbrojených sil, které nejsou součástí nasazení v zahraničí. Kdyby bylo financování armád evropských spojenců v navrhované úrovni 2 % HDP, modernizace armád a jejich schopnosti by byly bezesporu mnohem vyrovnanější. Na druhou stranu určitá specializace byla nezbytná.

Třetí část je ve svých jednotlivých kapitolách výčtem základních zákonů a strategických dokumentů, které tvoří rámec bezpečnostního systému ČR. Jedná se o ucelený přehled, který dává nahlédnout do složitosti rozvoje bezpečnostního systému. Významné je, že poskytuje návod, jak k těmto dokumentům přistupovat, jak je chápat a porozumět tomu, jak se takový dokument tvoří. Zároveň ukazuje na složitost politického vývoje ve vztahu k bezpečnosti státu. Je správné, že se věnuje i bezpečnosti vnitřní, jako významného aspektu bezpečnosti státu. Zpracovatelé tak zároveň dávají metodický návod, jak dále přistupovat k tvorbě strategických bezpečnostních dokumentů, které pokud budou připravovány vzdělanými a odborně zkušenými pracovníky, budou připravovat dokumenty, které se vyvarují počátečních chyb, tak jak tomu bylo v počátku 90. let minulého století. Což není kritika ale odkaz na to, že tato fáze naší historie zákonitě trpěla nedostatky a neznalostmi, které vycházely z doby před rokem 1989.

Třetí kapitola této části se věnuje bezpečnostnímu systému. Vhodnou formou prezentuje bezpečnostní systém ČR s tím, že ukazuje na jeho vývoj a jeho základní časové vymezení až po současnost. Pro pochopení řady základních otázek bezpečnosti ČR je to kapitola, která má veliký praktický význam. Čtenáři dává vhled nejenom do systému ČR ale i jaký má přesah do zahraničí. Právě popis historického vývoje systému je důležitý pro pochopení všech souvislostí výstavby a funkčnosti bezpečnostního systému ČR a role jednotlivých prvků systému. Záběr rozsahu, kterému se věnuje, je velmi přínosný a pro pochopení funkce a činnosti bezpečnostního systému ČR velmi důležitý. Jen odpovídající znalost umožňuje se v něm orientovat, i přes řadu nepřesností, které se vyskytují v médiích a v některých titulech odborné literatury. Je nezbytně nutné, aby strukturu

bezpečnostního systému a vazby mezi jeho jednotlivými prvky znali i političtí lídři ČR, ačkoli nejsou experti na otázky bezpečnosti. Tato část vhodnou a relativně jednoduchou formou potřebný přehled zajišťuje. Naše negativní zkušenosti z řešení krize pandemie Covid-19 v 1. polovině roku 2020 ukázaly, že tuto část by měli mít prostudovanu skutečně všichni, kdo se řízením procesů bezpečnosti zabývají, nebo se do těchto procesů zapojují ve svých politických i odborných pozicích.

Autoři ve čtvrté části publikace představují nástroje, kterých bezpečnostní systém používá k dosažení cílů, pro které je určen. Provázanost jednotlivých nástrojů tohoto systému ukazuje na složitost a zejména na to, jak jsou jednotlivé segmenty systému na sebe navázané, ale také vzájemně závislé. Razení jednotlivých kapitol a témat, je prováděno podle významu a vlivu na ostatní složky systému. Protože je věnována značná pozornost objasňování skutečných základů této oblasti bezpečnostního systému je obsah dostatečně srozumitelný i pro toho, kdo není zběhlý v této problematice. Přestože jednotlivé složky bezpečnostního systému mají různou funkci, ke kvalitě předloženého textu by přispělo ujednocení přístupu k obsahu a struktuře kapitol.

Tématika věnující se integrovanému záchrannému systému je předkládána v dostatečném detailu i rozsahu. Integrovaný záchranný systém je představen jako komplexní systém, který zajišťuje všechny potřebné funkce k řešení mimořádných událostí a krizových situací. K období zpracování této publikace se ovšem váží vývody ze zkušeností řešení krize Covid-19, které nás zároveň vedou k poznání, že se bude muset řada zákonů a dalších navazujících dokumentů změnit, nebo upravit. Bylo by vhodné se tomuto více věnovat a naznačit cestu ke zlepšení funkčnosti integrovaného záchranného systému.

Jako důležitou část publikace je možné považovat pojednání v kapitole o obranném průmyslu ČR a jeho roli při zajišťování bezpečnosti ČR. Tato kapitola je zpracována velmi důkladně a po letech opomíjení významu obranného průmyslu, nejenom z hlediska obrany ČR, ale i po stránce ekonomické a sociální. O tom, jak a proč je obranný průmysl tak důležitý je předkládána řada argumentů. Doplnění o jednoduché kalkulace zvýrazňují srozumitelnost předkládané tematiky. I přes politické deklarace o důležitosti podpory českého obranného průmyslu, ve většině případů v praktickém životě tomu tak není. Je správné, že je připomínán technická pokročilost, ekonomická výhodnost i vliv na sociální stabilitu jednotlivých regionů ČR.

V poslední, páté části této publikace jsou uvedeny úkoly a zásady činnosti mezinárodních bezpečnostních organizací, které ovlivňují bezpečnost České republiky a jichž je také Česká republika členem. V první části jsou uvedeny obecné normy platné pro bezpečnost a vysvětlení základních pojmů, které se v této oblasti používají. Význam těchto organizací je vysvětlován logicky i ve vazbě na historické události a je přehledný. Ukazuje nejenom na důležitost našich vztahů na mezinárodní organizace ale na to, že existují rozdíly, kterých si musíme být vědomi, abychom v nich mohli hrát roli, která České republice přísluší.

Publikace „Vybrané kapitoly o bezpečnosti“ je důležitá práce, která citelně chyběla pro pochopení aktuálních zásad zajišťování bezpečnosti České republiky. V posledních letech byl tento deficit nahrazován většinou dílčími studiemi, nebo publikacemi zaměřenými jen na určitý segment bezpečnosti, nikoli však pojednávající komplexně o této problematice. Je zpracována v logickém pořadí jednotlivých témat tak, že vedou čtenáře od prvotních základů až po složité záležitosti řízení bezpečnosti státu.